

Vergaderjaar 2013–2014

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 1734

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 november 2013

De EU onderhandelt momenteel over nieuwe wetgeving rond genetische bronnen, die het Nagoya Protocol onder het Biodiversiteitsverdrag (CBD) op EU-niveau moet gaan implementeren. U bent met een BNC-fiche geïnformeerd over het Nederlandse standpunt op dit dossier (Kamerstuk 22 112, nr. 1508). Hierbij informeer ik u over de stand van zaken rond het EU-implementatietraject.

Naar aanleiding van dit proces heeft een aantal leden van uw Kamer per mail oproepen ontvangen van leden van Plantum NL en ESA, de belangenorganisaties voor de sector plantaardige uitgangsmaterialen. Mijn antwoord daarop treft u in de bijlage¹.

Inleiding

Nederland heeft goede internationale afspraken over uitwisseling van genetische bronnen altijd actief gesteund. Wij hebben er belang bij door onze economische positie, voedselzekerheid en doelen van duurzame ontwikkeling wereldwijd. Er bestaat een onderlinge afhankelijkheid tussen landen voor die bronnen. Ook is er een samenhang tussen toegang tot die bronnen en het eerlijk delen van voordelen uit hun gebruik, zoals verankerd in de Biodiversiteitsconventie (CBD). Daarom is eind 2010 onder die Conventie het Nagoya Protocol aangenomen. Nederland heeft dat gesteund.

Ook in de Europese Unie is het belangrijk om duidelijke afspraken te hebben over de uitwisseling van genetische bronnen. Nederland en de EU hebben dit verdrag in juni 2011 ondertekend, maar nog niet geratificeerd. Daarvoor is eerst implementatie via EU-wetgeving en nationale maatre-

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

gelen nodig. Internationaal zijn 50 ratificaties nodig voor inwerking-treding; er zijn nu 26 ratificaties.

Stand van zaken

De Europese Commissie heeft een voorstel gedaan voor implementatie via een EU-verordening. Nederland heeft daar positief-kritisch op gereageerd en u met een BNC-fiche geïnformeerd over het Nederlandse standpunt op dit dossier. De Staatssecretaris van I&M heeft u met de geannoteerde agenda voor de Milieuraad, waarin dit voorstel wordt behandeld, geïnformeerd over de voortgang.

Naar aanleiding van het VAO Biotechnologie van 3 juli 2013 is de motie-De Liefde (TK 27 428, nr. 253) aangenomen en heb ik toegezegd de Kamer te informeren over de financiële gevolgen van dit voorstel op het moment dat er meer bekend is over de uitkomsten. Nederland handhaaft in de EU een parlementair voorbehoud, omdat lopende de discussies de financiële gevolgen van het voorstel nog niet geheel inzichtelijk zijn; daar wordt ondertussen nationaal aan gewerkt.

Het Europees Parlement heeft zich in september over dit dossier uitgesproken.

Heel recent is een Raadsmandaat overeen gekomen, waarin het Nederlandse standpunt goed opgenomen is. Dit Raadsmandaat is niet openbaar, maar ik ga in deze brief in op de hoofdpunten in de onderhandelingen tussen de Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie. Deze trilog zal moeten leiden tot overeenstemming over de EU-wetgeving. De Raad en het Europees Parlement verschillen van inzicht; de zorgen die de sector uitgangsmaterialen heeft geuit, die voornamelijk zien op het rapport van het Europees Parlement.

Nederlandse positie

Nederland is positief-kritisch over het Commissie-voorstel voor een Verordening. Nederland heeft goede internationale afspraken in de CBD altijd actief gesteund vanwege onze economische positie, voedselzekerheid en doelen van duurzame ontwikkeling wereldwijd. Nederland onderschrijft het belang van een duidelijk raamwerk binnen de EU voor de uitwisseling van genetische bronnen en het delen van voordelen voortvloeiend uit hun gebruik. De Raad heeft een mandaat voor de onderhandelingen in de trilog gegeven aan het voorzitterschap op basis van de huidige Raadstekst. Die ziet er voor Nederland vrij positief uit. Ik ga hieronder nader in op de hoofdlijnen van de Raadstekst.

Naleving

De implementatie van het Nagoya Protocol in de EU heeft gevolgen voor de overheid en gebruikers. In het voorstel van de Commissie is de kern een stelsel van zorgvuldigheidseisen, de zogenaamde *due diligence* aanpak. Gebruikers moeten nagaan waar hun bronnen vandaan komen en welke verplichtingen daar vanuit derde landen op liggen. Nationale autoriteiten moeten het gebruik in hun land kunnen monitoren.

Nederland vindt het belangrijk dat de Verordening zo min mogelijk lasten voor overheid en gebruikers creëert. Tegelijkertijd is het in breder perspectief van belang dat de EU een betrouwbare partner is, die de verplichtingen uit het Nagoya Protocol geloofwaardig implementeert. Dit om te voorkomen dat aanbieders van genetische bronnen – vaak, maar niet enkel, ontwikkelingslanden – niet langer bereid zullen zijn genetische bronnen uit te wisselen met gebruikers binnen de EU. Dit zou voor

Nederlandse gebruikers nadelig zijn. Daarom zijn extra administratieve lasten, mits die proportioneel zijn, acceptabel.

Ik vind het erg belangrijk dat er maatregelen komen die gebruikers ondersteunen bij de uitvoering, zoals de *best practices* en betrouwbare collecties die de Commissie heeft voorgesteld. Hiermee kunnen gebruikers hun risicoprofiel verlagen en vertrouwen opbouwen. Ook vind ik het belangrijk om te markeren dat voor Nederland toepassing met terugwerkende kracht bij deze wetgeving niet aan de orde is.

Relaties met andere afspraken

Voor veel gebruikers in Nederland, in het bijzonder de sector uitgangsmaterialen, is de relatie met het Internationaal Verdrag inzake plantgenetische bronnen voor voedsel en landbouw (ITPGRFA) van groot belang. Deze is mede op aanjagen van Nederland sterk verankerd in de Raadstekst. Gebruikers die genetische bronnen onder de voorwaarden van het Standaardcontract van dat verdrag hebben gekregen, hebben de eisen van *due diligence* uitgevoerd. Wat betreft het kwekersrecht leven er zorgen bij de sector; de implementatie van het Nagoya Protocol kan daarmee niet interfereren, noch met andere staande internationale afspraken.

Rapport Europees Parlement

Het EP-rapport van mevrouw Bélier (Groenen), dat in september is aangenomen in reactie op het Commissie-voorstel, hanteert een andere lijn dan het Raadsdocument. Kern van de in het EP aangenomen tekst is:

- 100% controle, in tegenstelling tot het Commissie-voorstel: een *due diligence* aanpak waarbij het toepassen van een systeem van zorgvuldigheidseisen door de gebruiker centraal staat;
- verbod op gebruik van illegaal verkregen materiaal, dat vaak niet geheel is aan te tonen;
- verregaand voorschrijven aan lidstaten van de nalevingsmaatregelen die zij moeten nemen;
- gedelegeerde handelingen die de Commissie moet uitvoeren;
- schrappen van ondersteunende maatregelen zoals *best practices*.

De EP-voorstellen zijn daarom zowel in de Raad als bij stakeholders in Nederland en daarbuiten met zorg ontvangen. De insteek is een andere dan van *due diligence* in combinatie met monitoring van gebruik, en ondersteuning voor gebruikers, zoals de Commissie voorstelt. De reactie van het EP levert veel vragen op ten aanzien van uitvoerbaarheid en daarmee betaalbaarheid.

Vervolgproces

De onderhandelingen in de trilog gaan van start, en zijn nog zeker niet afgerond. De inzet van de Raad in de trilog is erop gericht de Raadstekst zo veel als mogelijk te waarborgen en de eventuele negatieve gevolgen van de EP-voorstellen voor de zo belangrijke uitwisseling van genetisch materiaal zoveel mogelijk te beperken. Het voorzitterschap zal aan de Raad regelmatig terugkoppeling geven. Het Voorzitterschap is gehouden aan het mandaat en kan daar pas van afwijken indien de Raad een aangepast mandaat goedkeurt.

Ik zet actief in op de Nederlandse belangen in de onderhandelingen in de trilog. En in dat proces zal ik steeds wanneer nodig de Nederlandse

gezichtspunten opnieuw onder de aandacht brengen. Indien aanpassingen in het onderhandelingsmandaat noodzakelijk zijn die afwijken van het Nederlands standpunt, zal ik de Kamer daarover informeren.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
S.A.M. Dijkma